

DET KONGELEGE
SOSIAL- OG HELSEDEPARTEMENT

Forskrift av 21. desember 2000

Utgitt av:
Sosial- og helsedepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer av denne publikasjonen fra :
Statens forvaltningstjeneste
Informasjonsforvaltning
Postboks 8169 Dep, 0034 Oslo
E-post: publikasjonsbestilling@ft.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Husk å oppgi publikasjonssnummer: I-1012 B

Grafisk produksjon: www.kursiv.no

Forskrift om skadedyrbekjempelse

Med merknader

FORSKRIFT OM SKADEDYRBEKJEMPELSE

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet 21. desember 2000 med hjemmel i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene §§ 4a-1 og 4a-4 og lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer §§ 4-1, 4-10 og 7-11.

Kapittel I. Innledende bestemmelser

§ 1-1 Formål

Formålet med forskriften er å forebygge at skadedyr

- 1) overfører smittsomme sykdommer til mennesker,
- 2) blir årsak til sykdommer hos mennesker eller
- 3) blir årsak til andre helseproblemer hos mennesker.

Forskriften skal sikre at det ved skadedyrbekjempelse blir benyttet midler og metoder som motvirker at skadedyr overfører smittsomme sykdommer eller blir årsak til sykdommer eller andre helseproblemer hos mennesker, og som ikke medfører helseskade eller miljøskadelige virkninger.

Forskriften skal sikre at skadedyrbekjempelse blir foretatt av personer som kan utføre den fagmessig korrekt og effektivt, og påse at det ikke oppstår helse- eller miljøskade.

§ 1-2 Virkeområde

Forskriften gjelder forebygging og bekjempelse av skadedyr, som foretas privat eller ervervsmessig, i bygninger og innretninger mv, herunder:

- alle bygg mv. som omfattes av plan- og bygningsloven, herunder boliger, drifts- og næringsbygg med tilhørende tomteområder, kornsiloer,
- transportmidler til lands, til sjøs og i luften, faste og flytende installasjoner til sjøs,
- inventar, utstyr, maskiner, produkter og annet løsøre i bygninger,
- tunneler, kloakker, avfallsplasser, kaianlegg, leirplasser, friluftsområder, flyplasser,
- lukkede rom beregnet på skadedyrutryddelse, herunder telt, overdekninger med mer.

Forskriften fritar ikke fra forbud eller krav som følger av annet regelverk.

Forskriften gjelder ikke desinfeksjonstiltak i helsetjenesten, farmasøytisk virksomhet eller lignende virksomhet. Forskriften gjelder ikke skadedyrbekjempelse etter lov 5. april 1963 om plantevernmidler mv samt forskrift 23. februar 1999 nr.166 om plantevernmidler.

For innretninger og anlegg på kontinentalsokkelen gjelder de administrative bestemmelser som følger av forskrift 17. juni 1991 nr. 0386 om hygieniske forhold mv. for innretninger i petroleumsvirksomheten.

Forskriften gjelder med de tilpasninger som måtte følge av internasjonale avtaler som Norge har tiltrådt.

§ 1-3 Definisjoner

I denne forskrift forstås med :

1. Skadedyr :

Pattedyr, fugler, insekter og andre levende organismer som kan overføre smittsomme sykdommer eller forårsake andre sykdommer eller helseproblemer hos mennesker, eller som gjør materiell skade og derved utløser bekjempelsestiltak. Sykdomsfremkallende mikroorganismer regnes ikke som skadedyr etter forskriften her.

2. Bekjempelsesmiddel:

Biocidholdige produkter, kjemiske eller biologiske, bestående av ett eller flere virksomme stoffer, eller konstruksjoner som fordriver, tillokker, fanger eller avliver skadedyr eller hindrer deres formering.

3. Bekjempelsesmetode:

Fremgangsmåte for bruk av bekjempelsesmiddel.

4. Skadedyrbekjempelse:

Alle tiltak som skal forebygge forekomst av skadedyr og/eller tar sikte på å utrydde eller redusere forekomst av skadedyr.

5. Skadedyrbekjemper:

Person som har godkjenning til å foreta skadedyrbekjempelse.

6. Internkontroll:

Systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i denne forskrift.

Kapittel II. Plikt til skadedyrbekjempelse

§ 2-1 Plikt til å iverksette forebyggende tiltak

Eier eller bruker av bygning, innretning mv., jf. § 1-2, skal sørge for at det settes i verk nødvendige tiltak for å forebygge og eventuelt oppdage forekomst av skadedyr.

§ 2-2 Plikt til å iverksette utrydding

Eier eller bruker av bygning, innretning mv., jf. § 1-2, skal sørge for at det settes i verk nødvendige tiltak for å utrydde skadedyr når forekomst av skadedyr tilsier dette.

§ 2-3 Pålegg om å iverksette forebyggende tiltak

Kommunen kan pålegge eier eller bruker av bygning, innretning mv., jf. § 1-2, å iverksette nødvendige tiltak for å forebygge og eventuelt oppdage forekomst av skadedyr eller når forekomst av skadedyr tilsier dette. Dersom pålegget ikke følges, kan kommunen gjennomføre pålegget for eiers eller brukers regning.

§ 2-4 Pålegg om å iverksette utrydding

Kommunen kan pålegge eier eller bruker av bygning, innretning mv., jf. § 1-2, å iverksette nødvendige tiltak for å utrydde skadedyr når forekomst av skadedyr tilsier dette. Dersom pålegget ikke følges, kan kommunen gjennomføre pålegget for eiers eller brukers regning.

Dersom det foreligger forhold som medfører en overhengende fare for helseskade, kan kommunen forby bruk av bygning, innretning mv., jf. § 1-2, til forholdet er rettet.

§ 2-5 Hastevedtak

Dersom det er nødvendig for å hindre overhengende helsefare, kan kommunelegen utøve kommunenes myndighet etter § 2-4 første ledd og bestemme at skadedyrbekjempelse skal skje straks. Bestemmelsen i § 3-4 annet ledd gjelder tilsvarende. Utgiftene skal dekkes av eier eller bruker, jf. § 5-3.

Kapittel III. Gjennomføring av skadedyrbekjempelse

§ 3-1 Hvem som kan utføre skadedyrbekjempelse

Eier eller bruker av bygning, innretning mv., jf. § 1-2, kan selv utføre skadedyrbekjempelse på egen eiendom.

Kun skadedyrbekjempere har rett til å planlegge og å utføre ervervsmessig skadedyrbekjempelse. Skadedyrbekjempere kan benytte ikke-godkjente personer som medhjelpere, men kan ikke overlate ansvaret for noe tiltak til medhjelpere.

§ 3-2 Bruk av bekjempelsesmidler

Den som skal foreta skadedyrbekjempelse plikter å bruke det middel og den metode som gir minst skadevirkninger for miljø og helse og som kan føre til ønsket resultat.

Kjemiske midler som benyttes til skadedyrbekjempelse skal være godkjent i henhold til de til enhver tid gjeldende bestemmelser for slike produkter og være deklarerert og merket i henhold til forskrift 21. august 1997 nr. 0996 om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier og utfyllende forskrifter.

Det er forbudt å bruke bekjempelsesmidler merket med faresymbol og farebetegnelse meget giftig og giftig for andre enn skadedyrbekjempere. Personer uten godkjenning kan medvirke som medhjelpere.

For øvrig skal bruk av bekjempelsesmidler eller bestemte helsefarlige metoder være i samsvar med de til enhver tid gjeldende bestemmelser fastsatt av departementet, blant annet bestemmelser om tillatte restmengder i luft, overflate og lignende, plikt til å benytte bestemte bekjempelsesmetoder, egnede tiltak for bekjempelse av enkelte typer skadedyr og godkjenning av ikke biocidholdige bekjempelsesmidler.

§ 3-3 Meldingsplikt

Dersom skadedyrbekjempelse skal gjennomføres ved bruk av midler som nevnt i § 3-2 tredje ledd, skal skadedyrbekjemperen senest tre uker før tiltaket legge frem melding for kommunen med en vurdering av alle forhold som kan ha innvirkning på helse, hygiene eller sikkerhet ved skadedyrbekjempelsen. Gjenpart av nabovarsel skal sendes kommunen sammen med meldingen, jf. § 3-4.

Fristen på tre uker gjelder ikke der kommunen gir pålegg om skadedyrbekjempelse eller ved hastevedtak, jf. § 2-4 og § 2-5.

Senest tre uker etter gjennomføringen skal skadedyrbekjemperen gi ny melding til kommunen om at tiltaket er gjennomført og om resultatet av tiltaket.

§ 3-4 Nabovarsel

Enhver som skal foreta skadedyrbekjempelse skal varsle naboer og andre som kan bli berørt av skadedyrbekjempelsen. Disse skal bli orientert om når tiltaket skal gjennomføres, hvilket bekjempelsesmiddel som skal brukes og om faresignaler og forholdsregler som må tas. Nabovarsel kan utelates dersom dette anses åpenbart unødvendig eller ikke er praktisk gjennomførbart.

Før tiltaket iverksettes skal den som skal foreta skadedyrbekjempelsen forvisse seg om at naboer og berørte er klar over gjennomføringstidspunktet.

§ 3-5 Plikt til å føre protokoll, gi opplysninger og veiledning

Skadedyrbekjemperen skal føre løpende protokoll over hvilke bekjempelsestiltak som iverksettes. Tilsynsmyndigheten, jf. § 5-2, kan til enhver tid kreve å få seg forelagt protokollen eller andre opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndighetene skal kunne føre tilsyn. Av protokollen skal det fremgå følgende: Tidspunkt for tiltaket, sted, eier, oppdragsgiver, anvendt middel, kvantum, metode, resultat, hvilken type skadedyr, nabovarsel og eventuelle skader.

Skadedyrbekjemperen har opplysningsplikt overfor oppdragsgiver for opplysninger i henhold til første ledd.

Skadedyrbekjemperen plikter å gi medhjelper nødvendig veiledning i metoder og midler som nyttes.

Kapittel IV. Godkjenning av skadedyrbekjempere mv

§ 4-1 Godkjenning av skadedyrbekjempere

Som skadedyrbekjempere kan bare godkjennes personer som kan godtgjøre at de har den nødvendige kunnskap om, og praksis fra skadedyrbekjempelse.

Søkere skal ha gjennomgått teoretisk utdanning, relevante kurs og praksis som fastsatt av departementet, før godkjenning gis.

Godkjenningen gjelder for ti år. Det kan settes vilkår for godkjenningen.

For å få fornyet godkjenning må søkeren dokumentere at vedkommende har tilstrekkelig praksis og har oppdaterte kunnskaper om gjeldende bekjempelsesmidler og metoder. Det kan kreves avlagt teoretisk prøve før fornyelse av godkjenning gis.

§ 4-2 Godkjenningsmyndighet

Statens institutt for folkehelse skal :

- a) godkjenne skadedyrbekjempere og
- b) tilbakekalle godkjenning dersom vilkårene er bortfalt eller skadedyrbekjemperen anses uskikket til å utøve virksomheten

Kapittel V. Administrative bestemmelser

§ 5-1 Ansvar og internkontroll

Den ansvarlige for virksomheter som omfattes av denne forskrift skal, dersom virksomheten sysselsetter arbeidstaker, sørge for at det innføres og utøves internkontroll. For skadedyrbekjempere gjelder kravet til internkontroll uavhengig av om skadedyrbekjemperen sysselsetter arbeidstakere.

Internkontrollen skal dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse.

§ 5-2 Tilsyn

Kommunen skal føre systematisk tilsyn med at bestemmelsene i forskriften overholdes.

§ 5-3 Utgifter

Utgifter som følger av skadedyrbekjempelse skal bæres av eiendommens, innretningens eller virksomhetens eier eller bruker.

Kommunen kan vedta å dekke utgifter som følger av pålegg etter §§ 2-3 - 2-5 og er ansvarlig overfor skadedyrbekjemper for vederlag for tiltak som iverksettes for eier eller brukers regning.

§ 5-4 Virkemidler

Kommunen kan foreta gransking, retting, stansing og ilegge tvangsmulkt i samsvar med § 4a-7 til § 4a-10 i lov 19. november 1982 nr.66 om helsetjenesten i kommunene.

§ 5-5 Klage

Kommunens enkeltvedtak kan påklages til fylkesmannen etter § 4a-12 i lov om helsetjenesten i kommunene.

Enkeltvedtak fattet etter § 4-2 kan påklages til overordnet organ.

§ 5-6 Delegering

Kommunens myndighet etter denne forskriften kan delegeres etter bestemmelsene i lov om kommuner og fylkeskommuner.

§ 5-7 Utstedelse av utryddingssertifikater og lignende

Når det er påkrevd i henhold til internasjonale bestemmelser, eller av andre grunner, skal kommunen utstede de nødvendige sertifikater for fritak eller for utført skadedyrbekjempelse, basert på melding fra skadedyrbekjemper. Statens helsetilsyn kan bestemme hvilke kommuner som skal utstede sertifikatene.

§ 5-8 Dispensasjon

Tilsynsmyndigheten kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra bestemmelser gitt i eller i medhold av forskriften her. Det kan settes vilkår for en eventuell dispensasjon.

§ 5-9 Straff

Overtredelse av bestemmelsene i forskriften straffes etter lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 4a-11 og lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer § 8-1.

§ 5-10 Ikraftttredelse mv

Denne forskrift trer i kraft 1. januar 2001. For kravet til godkjenning i kap. IV gis det en overgangstid fram til utgangen av 2003. Innen denne tid må alle skadedyrbekjempere ha søkt om godkjenning i henhold til forskriften.

Fra 01.01.2001 oppheves følgende forskrifter og rundskriv :

Forskrifter:

- forskrifter 13. november 1936 nr. 4941 om utrydding av veggedyr,
- forskrifter 15. februar 1938 nr. 1 for utgassing av bygninger med blåsyregass som middel til å utrydde rotter, veggedyr, kakerlakker mv.,
- forskrifter 5. desember 1940 nr. 9319 for utgassing av drivhus og liknende rom med blåsyregass ved kalsiumcyanidholdige pulver til bekjempelse av utøy,
- forskrifter 5. desember 1940 nr. 9355 for utgassing av skip med blåsyregass som middel til å utrydde rotter, veggdyr, kakerlakker mv.,
- forskrifter 16. juli 1946 nr. 1 om utrydding av rotter mv.,
- forskrifter 19. oktober 1959 nr. 1 for utgassing med blåsyregass,
- forskrifter 30. juni 1967 nr. 4 for utgassing av bygninger, skip, drivhus o. l. rom og i utgassingskammer med metylbromid eller stoffer som inneholder metylbromid.

Rundskriv:

- Det kongelige departement for sociale saker: Angående utgassing med blåsyregass. Rundskrivelse 2. januar 1932.
- Socialdepartementet: Om blåsyregass. Rundskrivelse 25. juni 1935.
- Socialdepartementet: Vilkår for utgassing med etylenoksyd (T-gass) av bygninger og skip og i utgassingskammer. Rundskriv 23. september 1936.
- Helsedirektoratet: Hvilke krav helsedirektøren stiller for at en ansøker skal bli godkjent som leder av, resp. assistent ved, utgassing av bygninger og skip med blåsyregass.
- Socialdepartementet: Vedr.: Forskrifter om utrydding av veggedyr og annet utøy. Rundskriv 8. januar 1937.
- Socialdepartementet: Angående forskrift om utgassing av bygninger med blåsyregass. Rundskrivelse 15. februar 1938.
- Innenriksdepartementet: Om utgassing med blåsyregass. Rundskriv 7. april 1941.
- Innenriksdepartementet: Forholdsregler for skipsbefalet ved blåsyreutgassing. Rundskriv 7. april 1941.
- Innenriksdepartementet: Veiledning etter utført blåsyreutgassing for skipsbesetningen og andre som kommer ombord til nødvendig arbeid. Rundskriv 7. april 1941.
- Helsedirektoratet: Utgassing av veggedyr, rotter og lignende. Rundskriv nr. 13/1946, 27. februar 1946.
- Helsedirektoratet: Lov om rottebekjempelse. Rundskriv nr. 49/1946, 18. juli 1946.
- Helsedirektoratet: Utrydding av rotter. Rundskriv nr. 66/1946, 31. oktober 1946.
- Helsedirektoratet: Stryknin og brucinholdig stryknin til utryddelse av skadedyr. Rundskriv nr. 86/1946, 14. desember 1946.
- Helsedirektoratet: Utgassing med blåsyregass. Rundskriv nr. 2/47, 15. januar 1947
- Helsedirektoratet: Godkjenning av rotteutryddere. Rundskriv nr. 24/1947, 28. april 1947.
- Helsedirektoratet: Vedr. utgassing. Rundskriv nr. 4/1949, 15. februar 1949.
- Helsedirektoratet: Holdbarhet av rottegift. Rundskriv nr. 6/1950, 14. februar 1950.
- Sosialdepartementet: Fosforgrøt til utryddelse av rotter. Rundskriv nr. 22/1950, 25. april 1950.
- Helsedirektoratet: Forskrifter om utrydding av rotter mv i henhold til lov om rottebekjempelse av 5. juli 1946. Rundskriv nr. 51/1953, 19. august 1953.

- Helsedirektoratet: Endring i forskrifter om utrydding av rotter mv. Rundskriv nr. 60/1957, 30. oktober 1957.
- Helsedirektoratet: Veiledning for anlegg av kamre for utgassing med blåsyregass. 15. februar 1959.
- Sosialdepartementet: Forskrifter mv for utgassing med blåsyregass og med etylenoksyd. Rundskriv nr. 75/1959, 19. oktober 1959.
- Sosialdepartementet: Veiledning for anlegg av kammer for utgassing i kammere, fastsatt av Sosialdepartementet 19. oktober 1959.
- Helsedirektoratet: Forskrifter for utgassing med metylbromid. Rundskriv nr. 53/1967, 30. juni 1967.
- Helsedirektoratet: Tularemi - "Harepest". Rundskriv nr. 100/1967, 7. desember 1967.
- Helsedirektoratet: Rottegift godkjent for offentlig rotteutrydding. Rundskriv nr. I-1083/1974, 16. september 1974.

Fra 26. januar 2001 er følgende kgl. res. opphevet:

- Kgl. res. 1. mai 1931 om bestemmelser om utgassing av bygning, skib, drivhus og lignende rum med blåsyregass eller annen farlig gass,
- Kgl. res. 11. januar 1935 om bestemmelser om utgassing i utgassingskammere med blåsyregass eller annen farlig gass,

MERKNADER TIL FORSKRIFT OM SKADEDYRBEKJEMPELSE

Merknadene er en veiledning for å utdype innholdet i den enkelte bestemmelse. Merknadene er i seg selv ikke bindende, men skal tjene som en rettleiding. Forskrift og veiledning bør sees i sammenheng for å få en best mulig forståelse av forskriftens bestemmelser.

Kapittel I

§ 1-2

Forskriften gjelder for all bekjempelse av skadedyr enten den er foretatt av privatpersoner i sitt eget hjem, det offentlige som eier av bygning og lignende eller av et profesjonelt skadedyrfirma på vegne av privat eller offentlig oppdragsgiver. Den gjelder med noen få unntak som følger av bestemmelsen for alle typer bekjempelsesmidler, dvs. biocidholdige produkter og mekaniske innretninger, som for eksempel en lysfelle.

Forskriften gjelder i alle bygg, transportmidler, inventar osv. uavhengig om det er stat, kommune eller privat eierforhold. Forskriften gjelder på norske skip og luftfartøy i områder som ikke er undergitt noen annen stats høyhetsrett og på forsvarets fartøyer. Tilsyn med transportmidler skjer naturlig ved ankomst til havn, lufthavn, mottak mv.

Forskriften gjelder også for skadedyrbekjempelse på innretninger og anlegg plassert på den norske delen av kontinentalsokkelen. Dette innebærer at den faglige standarden skal være som på landjorda. Ettersom det vanlige kommunesystemet ikke gjelder på kontinentalsokkelen, vil de administrative reglene følge forskrift av 17.06.1991 om hygieniske forhold mv. for innretninger i petroleumsvirksomheten. Dette gjelder bl.a. tilsynsbestemmelsene. Regelverket for helse-, miljø- og sikkerhet i petroleumsvirksomheten er under revisjon og vil erstatte nevnte forskrift av 17.06.91.

Forskriften gjør ingen inngrep i de bestemmelser som følger av annet relevant regelverk, som f.eks. næringsmiddelovgivningen, viltloven, dyrevernloven, lov om tiltak mot dyresjukdommer, mv. Dette innebærer f.eks. at der hvor viltloven krever kommunal fellingstillatelse, må slik tillatelse innhentes.

Forskriften avgrenses mot en del annet nasjonalt regelverk som bl.a. lov og forskrift om plantevernmidler.

Forskriften avgrenses også mot internasjonale avtaler som Norge har inngått.

§ 1-3 nr. 1

Skadedyr er definert bredt i forskriften og må relateres til om dyrene utfolder en aktivitet eller har spesielle egenskaper som gjør at mennesker finner å måtte bekjempe dem for å beskytte sine interesser. I forskriften brukes betegnelsen skadedyr om dyr og andre levende organismer som kan utgjøre en trussel mot eller som kan innvirke skadelig eller negativt på menneskers helse og trivsel. Det siktes først og fremst til dyr i den ville fauna som kan settes i forbindelse med opptreden av smittsomme sykdommer hos mennesker. Det gjelder bl a enkelte gnagere, f. eks. rotter som kan forurense matvarer og drikkevann. Andre dyrearter, oftest insekter som lopper, lus og visse myggarter mv., kan formidle overføring av en smittsom sykdom gjennom stikk, bitt eller på annen måte. Bestemmelsen presiserer at pattedyr er omfattet av forskriften og dette innbefatter for eksempel villkatter.

Sykdomsfremkallende mikrober (bakterier og virus mv) betraktes ikke som skadedyr i denne sammenheng. Bekjempelsen av disse faller inn under helsetjenestens oppgaver i medhold av andre bestemmelser i smittevernloven. Bekjempelsen påhviler veterinærvesenet når det gjelder smittsomme sykdommer hos dyr.

Skadedyrbegrepet omfatter også dyr og andre levende organismer som i seg selv ikke innvirker på helsen, men som gjør materiell skade og der bekjempelse medfører bruk av midler som kan føre til helseproblemer hos mennesker. Midlene kan være de samme som, eller være beslektet med dem som brukes mot dyr, og som kan medføre helseskade. Med materiell skade siktes det til skade på materialer, bygninger, matvarer, ikke matnyttige vekster, klær og lignende.

§ 1-3 nr. 2

Med bekjempelsesmiddel forstås alle midler som i praktisk bruk kan fordrive/skremme skadedyr bort fra et område, eller som tar sikte på avliving og utryddelse eller hindrer formering. Det kan være kjemiske stoffer og preparater (biocidholdige produkter) som nyttes i fast eller flytende form eller som gass.

Med konstruksjoner forstås alle typer feller og mekaniske eller elektroniske apparater som tar sikte på å fordrive, tillokke, fange eller avlive skadedyr.

§ 1-3 nr. 3

Med bekjempelsesmetode menes i forskriften fremgangsmåte for anvendelse av et bekjempelsesmiddel. Valg av bekjempelsesmetode skal baseres på en faglig vurdering av bekjempelsesmiddelets effekt til et bestemt formål sammenholdt med eventuelle skadelige virkninger.

§ 1-3 nr. 4

Skadedyrbekjempelse er etter forskriften et samlebegrep som omfatter alle relevante tiltak som skal forebygge eller utrydde/reducere forekomst av skadedyr. Tiltakene kan være av ulik karakter, fra svært omfattende tiltak som for eksempel gassing av bolig, til mindre tiltak som for eksempel å sette ut musefeller.

§ 1-3 nr. 5

Forskriften legger opp til en godkjenningsordning som knytter seg til person. Det er enkeltpersoner som blir godkjent som skadedyrbekjempere og ikke virksomheten som sådan. For å drive ervervsmessig skadedyrbekjempelse må minst en person være godkjent i henhold til forskriften. Personer uten godkjenning kan medvirke som medhjelpere, se merknader til § 3-1.

§ 1-3 nr. 6

Definisjonen av internkontroll er utformet på samme måte som i forskrift av 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Generell veiledning mv. som er utarbeidet på området vil følgelig også ha relevans ved internkontroll i henhold til skadedyrforskriften. Systemet forutsettes innarbeidet i det eksisterende internkontrollsystemet som virksomheten har fra før. Det vises forøvrig til merknaden til § 5-1.

Kapittel II

§ 2-1 og § 2-2

Eier eller bruker har et ansvar for å iverksette tiltak for å forebygge og utrydde forekomst av skadedyr. Dersom eier og bruker er samme person, vil spørsmålet om fordeling av ansvar mellom eier og bruker ikke oppstå. Der eier og bruker er to forskjellige subjekter, har begge en selvstendig plikt til å iverksette tiltak i henhold til bestemmelsene. Dette innebærer at begge kan bli holdt ansvarlig dersom kravene ikke er oppfylt. Det er imidlertid naturlig at det er brukeren som tar initiativ til tiltakene dersom skadedyrproblemet er av lokal art og der det i all hovedsak er brukeren som er skadelidende. Foreligger det et større skadedyrproblem, for eksempel i et hus med utleieleiligheter med flere brukere, er det naturlig at eieren tar initiativet.

Forebyggende tiltak kan for eksempel være å påse at søppel håndteres forsvarlig og at matrester er pakket inn. Iverksettende tiltak er for eksempel utlegging av gift og gassing av bolig.

§ 2-3 og § 2-4

Kommunen kan på eget initiativ pålegge eier eller bruker å iverksette forebyggende eller utryddende tiltak når forekomst av skadedyr tilsier dette. Kommunens vedtak kan påklages til fylkesmannen, jf. § 5-5 og kommunehelsetjenesteloven § 4a-12.

Kommunen kan iverksette tiltaket for eier eller brukers regning. Eier og bruker vil således være solidarisk ansvarlig for beløpet. Dette innebærer at både eier og bruker utad står ansvarlig for hele utgiften ovenfor skadedyrbekjemperen. Bestemmelsen må leses i sammenheng med § 5-3 hvor det går fram at kommunen kan vedta å dekke utgiftene til utrydding som iverksettes for eiers regning.

Ved overhengende fare for helseskade kan kommunen forby bruk av bygning og lignende. Hva som er overhengende fare må avgjøres på bakgrunn av en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.

§ 2-5

I hastesaker kan kommunelegen bestemme at skadedyrbekjempelse skal skje straks for å hindre overhengende helsefare. Skadedyrbekjemperen må forvisse seg om at naboer og berørte er klar over gjennomføringstidspunktet.

Kapittel III

§ 3-1

Bestemmelsen slår fast at eier eller bruker kan utføre skadedyrbekjempelse på egen eiendom. Det er ikke anledning til å foreta skadedyrbekjempelse på annens eiendom, som f. eks. på nabotomt. Blir en ikke enige om felles skadedyrbekjempelse, kan kommunen fatte vedtak om forebyggende tiltak jf. § 2-3 og utryddelsestiltak jf. § 2-4.

Det er bare skadedyrbekjempere som kan utføre ervervsmessig skadedyrbekjempelse. Personer uten godkjenning kan være med som medhjelpere, men kan ikke ha ansvaret for tiltaket. Dette innebærer at som hovedregel må en skadedyrbekjemper fysisk være tilstede ved skadedyrbekjempelsen. Dersom det gjelder ukompliserte bekjempelser med ufarlige midler

kan unntaksvis medhjelpere utføre oppdraget alene. Dette forutsetter særskilt fullmakt som presiserer at skadedyrbekjemperen har ansvaret.

§ 3-2

Bestemmelsen omtaler det såkalte substitusjonsprinsippet. Dette innebærer at en ved skadedyrbekjempelse skal bruke det minst skadelige middelet som virker for formålet. Prinsippet er gjennomført i annet regelverk, spesielt i arbeidsmiljølovgivningen og nå også i den generelle kjemikalielovgivningen (produktkontrollloven).

I henhold til EØS-avtalen er Norge forpliktet til å iverksette det såkalte biociddirektivet, 98/8/EC. I forbindelse med dette vil det bli bygget opp en egen godkjenningsordning for biocidholdige produkter. Forskrift om skadedyrbekjempelse forutsetter at bekjempelsesmidler er godkjent i følge de til enhver tid gjeldende bestemmelser. Biociddirektivet og den norske biocidforskriften vil etablere overgangsordninger for aktive stoffer som fantes på EØS-markedet 14. mai 2000 (eksisterende aktive stoffer) og for biocidprodukter som inneholder slike stoffer. Overgangsperioden innebærer at det kan ta tid før skadedyrbekjempningsmidlene vurderes for godkjenning etter biocidforskriften.

Forskrift om skadedyrbekjempelse setter som krav at man er skadedyrbekjemper for å bruke midler klassifisert som meget giftig (T+) og giftig (T) samt midler som har kroniske langtidsvirkninger og skal merkes med faresymbol giftig. Det skyldes at bestemmelsene i forskrift av 21. august 1997 om klassifisering, merking m.v. av farlige kjemikalier medfører at stoffer og stoffblandinger som er kreftfremkallende (K1 og K2), arvestoffskadelige (M1 og M2) og reproduksjonsskadelige (Rep1 og Rep2) alle skal merkes som giftig (T) [kategoriene K3, M3 og Rep3 skal merkes som helseskadelig Xn]. Kravet om meldingsplikt ved bruk av slike midler er begrunnet med at myndighetene ønsker å ha kontroll med bruken av de potensielt mest skadelige midlene for å forebygge ulykker. Dette samsvarer også med de generelle omsetningsrestriksjonene som gjelder for alle stoffer og stoffblandinger klassifisert som T+ og T.

Midlene som man må være skadedyrbekjemper for å bruke (dvs som er merket med faresymbol og farebetegnelse meget giftig eller giftig), er definert av forskrift om klassifisering og merking av farlige kjemikalier. Når biocidforskriften trer i kraft, vil en godkjenning av et biocidprodukt i henhold til den forskriften kunne inneholde visse betingelser for omsetning og bruk, som f.eks. hvilke kategorier av brukere (industrielle, profesjonelle, ikke-profesjonelle) produktet kan benyttes av. Det kan oppstå en situasjon der et middel som har annen merking enn faresymbol og farebetegnelse meget giftig eller giftig (eks. helseskadelig) bare blir godkjent for bruk av profesjonelle (f.eks. skadedyrbekjempere). Biocidforskriften kan derfor medføre en ytterligere begrensning i omsetning og bruk av skadedyrbekjempningsmidler enn det som følger av denne forskriften og forskrift om klassifisering og merking av farlige kjemikalier.

Departementet vil vurdere nærmere bestemmelser som nevnt i forskriftens fjerde ledd etter hvert som behovet tilsier det, herunder særskilte krav til stasjonære og mobile gassingssystemer.

§ 3-3

Skadedyrbekjemperen må i visse tilfeller gi kommunen melding om at skadedyrbekjempelse iverksettes. Dette gjelder utryddelse med midler som etter sin sammensetning er merket med faresymbol og farebetegnelse giftig (T) eller meget giftig (T+) i forskrift av 21. august 1997 om klassifisering, merking mv av farlige kjemikalier. Denne forskriften forvaltes av Statens forurensingstilsyn, Arbeidstilsynet, Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern og

Oljedirektoratet. For skadedyrbekjempelse med andre midler eller innretninger foreligger det ingen meldingsplikt.

Dersom det kan være tvil om forholdet rammes av meldingsplikten, bør dette tas opp med den lokale helsemyndighet. I bykommuner med bydelsforvaltning skal melding gis til forvaltningen i den bydel tiltaket gjennomføres.

Meldingens innhold

Meldingen om skadedyrbekjempelse skal inneholde dokumentasjon som viser hvordan det skal sikres at bekjempelsen planlegges og utføres i samsvar med forskriftens bestemmelser. Alle forhold ved tiltaket som kan ha innvirkning på helse, hygiene og sikkerhet skal utredes.

En vurdering av forhold som kan ha innvirkning på helse, hygiene og sikkerhet bør bl.a. inneholde

- beskrivelse av problemet som gir grunnlag for skadedyrbekjempelsen.
- overordnet gjennomgang av risikoen for hvilke og hvor alvorlige situasjoner og uheldige hendelser som kan oppstå.
- informasjon om hvilke(t) skadedyr som skal utryddes eller bekjempes.
- midler og metode som skal anvendes.
- oversikt over spesielle forhold som kan ha helsekonsekvenser, f. eks. spesiell beliggenhet, utearealer, bygningsmessig utforming osv.
- dato og om nødvendig klokkeslett for tiltaket.
- beskrivelse av omfang av og resultater/konklusjoner fra målinger/kartlegging etc.
- oversikt over de dokumenter virksomheten har benyttet som underlagsdokumentasjon for meldingen, f. eks. relevant regelverk, anerkjente normer/standarder og veiledning osv.
- plan for videre oppfølging og kontroll.

Kommunens behandling av meldingen

Meldingen skal gi kommunen grunnlag for å vurdere hvorvidt hensynet til helse, hygiene og sikkerhet ivaretas i skadedyrbekjempelsen. Dersom det avdekkes at disse hensynene ikke ivaretas i tilstrekkelig grad, kan kommunen benytte virkemidlene i kommunehelsetjenesteloven kap. 4a.

Det understrekes at kommunens behandling av meldingen ikke fritar skadedyrbekjemperen ansvaret for at forskriftens bestemmelser etterleves.

I kommunens saksbehandling forutsettes det at kommunen

- 1) gjør seg kjent med meldingen
- 2) underretter skadedyrbekjemperen om at melding er mottatt og i den utstrekning det er aktuelt informerer om følgende :
 - hvilke sider av saken som eventuelt ikke er godt nok opplyst eller dokumentert.
 - forhold som tyder på at tiltaket ikke vil oppfylle forskriftens bestemmelser.
 - forhold som tilsier at skadedyrbekjempelsen har et forbedringspotensiale.
 - hvorvidt det på bakgrunn av den foreliggende meldingen vil være aktuelt å benytte virkemiddelbestemmelsene i kommunehelsetjenestelovens kapittel 4a i forhold til tiltaket.

§ 3-4

Bestemmelsen om nabovarsel kommer til anvendelse både for privat og ervervsmessig skadedyrbekjempelse. Hovedregelen er at naboer som kan bli berørt av skadedyrbekjempelsen eller andre som kan bli berørt skal varsles. Unntaksvis kan nabovarsling foregå ved oppslag, kunngjøring i avis og lignende.

Nabovarsel kan imidlertid utelates dersom det er åpenbart unødvendig eller ikke er praktisk gjennomførbart. Det er opp til skadedyrbekjemperen selv å vurdere om det er behov for nabovarsel. For skadedyrbekjempere følger det av kravet om internkontroll, jf. § 5-1, at det må kunne dokumenteres at nabovarsling er blitt vurdert og begrunnelse for at den er utelatt.

§ 3-5

Bestemmelsen omhandler tre forhold:

Skadedyrbekjemperens

- plikt til å føre protokoll. Bestemmelsen regulerer nærmere hva som skal fremgå av denne.
- opplysningsplikt overfor oppdragsgiver. Dette gjelder alle forhold som måtte fremgå av protokollen.
- veiledningsplikt overfor medhjelpere. Dette gjelder både metodene og midlene som anvendes.

Kapittel IV

§ 4-1

Det innføres nye krav til kompetanse for skadedyrbekjempere. Tidligere ble det ikke stilt noen særskilte krav, men kommunen der bekjempelsen skulle foregå skulle godkjenne den enkelte skadedyrbekjemper. Dette var uhensiktsmessig da skadedyrfirmaene ofte har behov for å operere over kommunegrensene.

I § 5-10 gis det overgangstid for dette kravet.

Departementet vil gi utfyllende bestemmelser om krav til grunnutdanning, etterutdanning og kurs.

§ 4-2

Godkjenningsordningen er lagt til Statens institutt for folkehelse som skal godkjenne skadedyrbekjempere, eventuelt tilbakekalle slik godkjenning.

Avgjørelsen vil være et enkeltvedtak som kan påklages til departementet.

Kapittel V

§ 5-1

Internkontroll etter forskrift om skadedyrbekjempelse innebærer systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter i) planlegges, ii) organiseres, iii) utføres og iv) vedlikeholdes i samsvar med bestemmelser fastsatt i forskriften.

Internkontrollen tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse i det omfang som er nødvendig for å etterleve krav i eller i medhold av lovgivningen.

Internkontrollen dokumenteres skriftlig i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse.

De fleste virksomheter som omfattes av denne forskriften vil samtidig være omfattet av forskrift av 6. desember 1996 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter. I medhold av denne foreligger allerede en plikt til internkontroll. Det anbefales at internkontroll som allerede er etablert utvides til å omfatte krav fastsatt i denne forskriften, m a o at kravene i denne forskriften integreres i den etablerte internkontrollen.

Alle skadedyrbekjempere har plikt til internkontroll i henhold til forskriften uavhengig om skadedyrbekjemperen sysselsetter arbeidstaker. Plikten innebærer at bekjemperen skal dokumentere at bekjempelsen utøves i samsvar med krav i forskriften.

§ 5-2

Det er kommunen som skal føre tilsyn med at forskriften overholdes i kommunen, herunder føre tilsyn med at internkontrollplikten overholdes. Det må prinsipielt sett skilles mellom den plikt kommunen som offentlig myndighet har til å føre tilsyn med skadedyrproblemer og -bekjempelse, og den plikt kommunen har i de tilfeller der kommunen er ansvarlig for anlegg som kan gi opphav til skadedyrproblemer. Kommunen må organisere seg på en slik måte at tilsynsorganet er mest mulig uavhengig av det organ som forvaltningsmessig er ansvarlig for skadedyrbekjempelse.

Kommunens myndighet til å føre tilsyn kan delegeres etter bestemmelsene i kommuneloven, jf. forskriftens § 5-6. Spørsmål om delegering av tilsynsmyndighet bør vurderes bl.a. ut fra prinsipper om forsvarlig saksbehandling og hensiktsmessighetsbetraktninger, herunder hensynet til brukerne. For at tilsynet skal kunne ivaretas på en forsvarlig måte, er det viktig at kommunens medisinsk-faglige rådgiver har en sentral rolle i forbindelse med tilsynet.

For brukerne vil det kunne være tungvint å forholde seg til flere ulike tilsynsmyndigheter og -organer, særlig hvis disse benytter ulik tilsynsmetodikk. Dette tilsier at tilsynsmyndighet etter forskjellig lovverk søkes koordinert, f. eks. ved at ett organ fører eller koordinerer tilsynet etter flere regelverk, og/eller ved at flere tilsynsorganer samordner sin virksomhet.

Kommunens tilsyn etter denne forskriften er å anse som en del av kommunens helsetjeneste. Tilsyn er derfor som en del av kommunehelsetjenestens aktiviteter underlagt kravet om internkontroll etter lov av 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helsetjenesten § 3 første ledd. Bestemmelsen lyder: *«Enhver som yter helsetjeneste skal etablere internkontrollsystem for virksomheten og sørge for at virksomhet og tjenester planlegges, utføres og vedlikeholdes i samsvar med allment aksepterte faglige normer og krav fastsatt i medhold av lov eller forskrift.»* Det vises i denne sammenheng til rundskriv IK-12/98 fra Statens helsetilsyn.

Kommunen kan benytte de virkemidler som går frem av forskriften § 5-4 i sitt tilsynsarbeid.

§ 5-3

Bestemmelsen slår fast at det er eieren eller brukeren som skal bære utgiftene til skadedyrutryddelse. For den nærmere avgrensning vises det til merknadene til § 2-1.

Kommunen kan vedta å dekke utgifter som følge av pålegg og vil være ansvarlig overfor skadedyrbekjemperen for utryddelse foretatt på eieres regning. Bestemmelsen er gitt for å sikre at skadedyrutryddelse blir foretatt. Det kreves ikke at det er på det rene hvem som skal betale. Kommunen kan således kreve pengene tilbake fra eier eller bruker som er solidarisk ansvarlig, se merknadene til §§ 2-3 – 2-4.

§ 5-4

Bestemmelsen omtaler virkemidlene som kommunen som tilsynsmyndighet kan benytte. Kommunen kan ilegge tvangsmulkt ved oversittelse av frist for pålegg om forebyggende eller utryddende tiltak. Tvangsmulkt, som er en administrativ forføyning og ikke straff, kan gis i

form av en engangsmulkt eller løpende dagsmulkt. For øvrig vil bestemmelsene i kommunehelsetjenesteloven om granskning § 4a-7, retting § 4a-8 og stansing § 4a-10 komme til anvendelse så langt de passer.

§ 5-5

Kommunens vedtak kan påklages til fylkesmannen, jf kommunehelsetjenesteloven § 4a-12. Dersom kommunen har delegert tilsynsmyndighet til relevant underliggende etat i kommunen, vil fylkesmannen fortsatt være rett klageinstans.

Vedtak etter § 4-2 kan påklages til departementet.

§ 5-6

Kommunens myndighet etter forskriften kan delegeres etter bestemmelsene i kommuneloven. Dette innebærer at myndighet til å avgjøre dispensasjonsaker i kommunen, jf. § 5-8, også kan delegeres.

§ 5-7

Utstedelse av utrydningssertifikater skal være gebyrfrie. Det siktes særlig til slike sertifikater som kan kreves fremlagt i forbindelse med internasjonal handel eller luft- og skipsfart.

§ 5-8

Tilsynsmyndigheten kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra enkelte krav i forskriften. Det kan ikke gis dispensasjon fra forskriften som sådan. Bestemmelsen er gitt for å kunne fange opp særdeles uheldige konsekvenser av nytt regelverk på området og må brukes med varsomhet. En søknad om dispensasjon må avgjøres på et skjønnsmessig grunnlag hvor ulike momenter kan komme inn. Det bør bare gis tidsbegrensede dispensasjoner.

§ 5-10

For kravet til godkjenning gis det en overgangstid på tre år. Begrunnelsen for dette, er behovet for tid til å bygge opp en kompetanseenhet ved Statens institutt for folkehelse og til å utrede og fastsette de nødvendige kompetansekrav. Eksisterende og nye skadedyrbekjempere må søke om godkjenning innen denne fristen. De må da kunne dokumentere at de oppfyller krav til opplæring, utdanning mv som forskriften krever innen utgangen av 2003.